

ADVIES TASKFORCE BUITENGEBIED BERKELLAND

Berkelland
April 2018

Inhoudsopgave:

1. **Voorwoord .**
2. **Inleiding en samenvatting**
3. **VAB**
4. **Asbest**
5. **Werkgelegenheid en bereikbaarheid**
6. **Landbouw**
7. **Wonen**
8. **Toerisme en Recreatie**
9. **Wat is er georganiseerd?**
10. **Advies van de Taskforce.**

Deelnemers TASKFORCE Buitengebied:

Henk Voortman
Wim Klein Willink
Simon Christiaanse
Ronald Olthof
Diane Kuenen
Rene Klein Gunnewiek
Patrick Bongaards
Harry Geverink
Inge Rensink (deels)
Patricia Hoytink-Roubos
Roel Heij/Heleen Huiskamp
Mirjam Mellink

1 Voorwoord.

Op **16 juni 2016** organiseerde de gemeente Berkelland een brainstormavond over het buitengebied van Berkelland. De avond was een vervolg op de eerste BerkeLLANDdag van 2015 die over nieuwe verdienmodellen in de landbouw ging. De brainstormavond was bedoeld voor raadsleden en andere betrokken, geïnteresseerde inwoners.

We gingen samen op zoek naar verbindingen en kansrijke oplossingen. Oplossingen die bovendien een bijdrage leveren aan duurzaam ondernemerschap in het buitengebied. De avond werd begeleid door Sjors de Vries van Ruimtevolk; hij is programmaregisseur van de Dorpenacademie en was ook voorzitter van de laatste landelijke conferentie Bevolkingsdaling in onze regio.

De ontwikkelingen in het buitengebied gaan snel. De landbouw heeft het zwaar, milieueisen worden steeds hoger en schaalvergroting blijkt niet de beste oplossing. Mede naar aanleiding van de maatschappelijke ontwikkelingen die gaande zijn, is actie geboden. We spraken over het voorkomen van verpaupering en de toename van het aantal vrijkomende gebouwen (met asbest).

Tijdens de avond deed wethouder Marijke van Haaren een oproep om een Taskforce op te richten. Een groep betrokken inwoners pakte de uitdaging aan en de Taskforce was een feit. Wethouder Hoytink Roubos werd gevraagd om als voorzitter op te treden en ambtelijk was er ondersteuning voor de verslagen en het verzamelen van informatie. Samen hebben we een vijftal bijeenkomsten gehad waarbij we spraken over ideeën, wensen en ontwikkelingen in het buitengebied. Dank voor ieders inbreng en bijdrage aan de totstandkoming van dit advies.

We moeten in de toekomst samen blijven zoeken naar integrale oplossingen. Er zijn op gemeentelijk nivo al een aantal projecten in de planning om zo ons buitengebied kwalitatief goed te houden. Maar we willen graag ruimte creëren voor nieuwe ideeën. We hopen dat Berkelland ons advies ter harte neemt en voor het jaar 2018 een uitvoeringsprogramma gaat opstellen waarin onze aanbevelingen terug zijn te vinden. We roepen op om innovatie te combineren met duurzaamheid en zien zo de toekomst met vertrouwen tegemoet!

De Taskforce Buitengebied Berkelland
april 2018

2 Inleiding en samenvatting.

De gemeente Berkelland is al een aantal jaren bezig met een nieuw bestemmingsplan Buitengebied. Daarnaast ook met een bewustwordingstraject over de toekomst van het platteland. Er zijn veel ontwikkelingen in het buitengebied gaande waardoor (op termijn) de ruimtelijke kwaliteit kan worden aangetast. Door samen met stakeholders in het buitengebied op te trekken, wil Berkelland aan oplossingsrichtingen werken. Dat is gestart met het organiseren van de BerkeLLANDdagen en met de oprichting van de Taskforce Buitengebied. In dit document is beschreven over welke onderwerpen de Taskforce in de afgelopen tijd heeft meegedacht en hoe wij denken waaraan en in welke mate capaciteit moet worden ingezet.

De gemeentelijke agenda is al gevuld met diverse plattelandsonderwerpen. Er zijn al veel projecten opgestart en er zijn uitvoeringsagenda's vastgesteld. Daar zijn wij blij mee. Wij vinden als Taskforce dat op deze voet moet worden verder gegaan in de komende jaren en dat er voldoende tijd en geld moet worden gereserveerd om nieuwe projecten van de grond te blijven krijgen. Ook willen we graag dat de gemeente experimenteerterruimte creëert om bijvoorbeeld nieuwe woonvormen in het buitengebied uit te proberen. Per onderwerp dat we hebben besproken volgt hieronder een overzicht van wat er speelt, welke oplossingsrichtingen we verkend hebben en wat er volgens ons nog te doen is.

Besproken onderwerpen .

Tijdens de vijf bijeenkomsten is over een breed scala aan onderwerpen gesproken. Vooral het onderwerp wonen is uitgebreid behandeld. Wij vinden dat dit onderwerp het belangrijkste item op het platteland is. De gemeente moet bijdragen aan een goede mix tussen vraag en aanbod, maar de regionale afspraken over maximale hoeveelheden woningen, spelen daarin ook hun rol. Gemeentelijke invloed op beslissingen die woningeigenaren maken is niet altijd even groot, maar op het terrein van ruimtelijke ordening kan de gemeente zeker wat betekenen. In het volgende hoofdstuk van ons advies wordt per onderwerp aangegeven wat er speelt en welke mogelijke oplossingsrichtingen besproken zijn. Van elk thema is een lijst gemaakt van "tops" (projecten die de gemeente al heeft opgestart of kan starten) en een kolom met "to do" : advies om zaken in de komende tijd op te pakken.

Het gaat om de volgende onderwerpen:

- VAB
- Asbest
- Werkgelegenheid
- Landbouw
- Wonen
- Recreatie

3. VAB (Vrijkomende Agrarische Bebouwing).

Jaarlijkse stoppen veel agrarische bedrijven. Afgelopen decennia werden deze boerderijen omgebouwd tot woonboerderijen of werden bedrijfsgebouwen voor andere functies gebruikt. Sinds de jaren zeventig zijn er door schaalvergroting in de sector grote schuren en grote (ligbox) stallen bijgebouwd die in de komende jaren vrij zullen komen. Vanwege de krimp wordt het voor die leegkomende stallen en schuren moeilijk, zo niet onmogelijk, om een goede nieuwe economische bestemming te vinden. Naar verwachting wordt de helft tot driekwart van deze opstallen niet meer hergebruikt. De kwaliteiten van het landelijk gebied komt daarmee onder druk te staan en dat terwijl het landelijk en agrarisch karakter van Berkelland juist wordt gekoesterd. De toename van het aantal leegstaande VAB's heeft daarnaast consequenties op het gebied van gezondheid (asbest), veiligheid en leefbaarheid op het platteland. Dit alles vraagt om een aanpak waarin het slopen van (niet karakteristieke, cultuurhistorische waardevolle of monumentale) stallen en schuren, waarvoor geen functie meer is, een onderdeel is.

Blackbox

Om een goede aanpak te ontwikkelen voor de leegstaande VAB's is het noodzakelijk dat de gemeente allereerst weet welke VAB's ook daadwerkelijk leegstaan.

Dit blijkt niet gemakkelijk te zijn. Er is namelijk sprake van een blackbox als het gaat om de VAB's in het buitengebied. Concrete data over de VAB's wordt gemist en een goede monitor ontbreekt. Dit is wel noodzakelijk om op een gestructureerde wijze beleid te maken om de leegstand in de VAB's aan te pakken. Het kan daarnaast de bewustwording verbeteren en eigenaren stimuleren om in beweging te komen. Onderstaande onderwerpen en mogelijke oplossingsrichtingen (in willekeurige volgorde) zijn besproken in de Taskforce. Wij zijn blij met alle activiteiten waarop Berkelland al ingezet heeft, het advies is om hiermee door te gaan en dit verder uit te bouwen.

Tops	To do
Inzichtelijk maken waar de VABs zijn.	De pilot met het ministerie van I & M /Kadaster verder uitvoeren om de leegstandsmonitor voor agrarisch vastgoed correct te vullen met informatie. Wij zijn blij met de kaart die gemaakt is van alle panden die asbestverdacht zijn.
Tijdelijke herbestemming voor startupbedrijven	In principe is dit al mogelijk met het functieveranderingsbeleid, meer bekendheid aan geven.
Gebiedsgerichte aanpak	Initiatieven van boeren en burgers bundelen; gebouwen, grond en gebied koppelen, dit is een optie om verder te onderzoeken
VAB locaties vastleggen in bestemmingsplan	Sommige gemeenten hebben dit vastgelegd, op dit moment is dit in Berkelland nog geen praktijk en wordt de meerwaarde nog niet gezien. Toch in het achterhoofd houden als mogelijkheid.
Visie op deelgebieden	Maak een visie per gebied en ga aan de gang met gebiedsgerichte aanpakken voor deelgebieden
Regionaal programmeren	Met de regionale aanpak leegstand is al gestart, dit verder oppakken
Bovenplanse sloop-bonus-regeling	De subsidieregeling is nu van kracht en voldoet aan een behoefte. Graag meer geld investeren

Tops	To do
koppelen sloopplekken en ontwikkelingsgebieden	Via het plussenbeleid zal dit vorm gaan krijgen, hopelijk kan hier snel mee gewerkt gaan worden.
Integrale advisering voor agrariërs	Het benaderen van de agrariërs via de erfgedachte slaat aan, binnen het preventief ondernemers project wordt hier ervaring mee op gedaan, advies om dit uit te breiden naar alle agrariërs.
Opzetten sociaal vangnet	Er is ondersteuning nodig voor agrariërs die noodgedwongen moeten stoppen. Via coaching wordt hierin bij varkenshouders al voorzien, verzoek is om ook bij de melkveehouders een dergelijk project op te zetten.
Herbestemmen	ruimte bieden aan woon-zorg, recreatie, energie (wind, zon),
Inzet sloopvouchers	Is een mogelijkheid, maar in Berkelland is gekozen voor een sloopsubsidie.
Tijdelijk herbestemmen voor wonen	Tijdelijk nieuwe woonvormen toevoegen, voor jongeren en senioren, hier is volgens ons vraag naar.
Varkenskaart per provincie	We hebben inzicht nodig in het ruimtelijk beeld van de sector; blijvers en stoppers in beeld.
creëren verhandelbare slooprechten	We zijn blij met de mogelijkheden binnen de boveplanse sloopbonusregeling waar particulieren extra kunnen bouwen icm sloop elders of storting in een fonds
Verticale landbouw	projectopzet opzetten om te onderzoeken of dit een oplossing kan zijn voor VAB

4. Asbest

In 2024 gaat het verbod op het hebben van een asbestdak in. In de Achterhoek ligt naar schatting 5-7 mln m² in het buitengebied. Een dak van 30 jaar oud geeft 1 tot 3 kg asbeststof per jaar af, dat in de omgeving belandt. Het tempo van saneren is laag; wanneer we doorgaan op de huidige voet, dan is al het asbest pas in 2044 weg. In Berkelland is geëxperimenteerd met de aanpak van de Asbesttrein. Het blijkt dat bedrijven (industrie en agrarisch) die doorgaan, de sanering al grotendeels hebben uitgevoerd of gepland. Maar 75% van de dakeigenaren niet, zij hebben ondersteuning nodig. De financierbaarheid en verzekeraarbaarheid van panden in het buitengebied hangt met deze problematiek samen. De gemeente vragen wij om aan te jagen, te stimuleren en faciliteren.

Tops	To do
Bewustwording en communicatie	Meer communicatie over de noodzaak van saneren zal de dakeigenaar van het aankomende verbod op de hoogte stellen en de risico's duidelijk maken.
Asbesttrein	De aanpak van de asbesttrein verder uitbouwen in heel Berkelland.
Financierbaarheid	We verzoeken om asbestleningen beschikbaar te stellen.
Voorraad in beeld	Goed kunnen monitoren wat de voorraad is aan asbest en hoe het met de sanering gaat is een belangrijke vereiste voor een aanpak.
Lobby	Wij zijn blij met de activiteiten van Wethouder Hoytink, als één van de landelijke asbest- ambassadeurs.

5. Werkgelegenheid en bereikbaarheid.

Werk is een belangrijke factor als het om leefbaarheid gaat. Daarnaast is bereikbaarheid een voorwaarde om bedrijven te hebben en te houden. Berkelland probeert nu al alles wat in haar vermogen ligt om samen met BV Berkelland en de LTO het vestigingsklimaat hoog te houden. Daarnaast investeren zij in onderwijs en we hopen hiermee ook de toekomstige generatie werknemers in de regio te kunnen houden. Ook met het aanleggen van glasvezel is gestart zodat iedereen in Berkelland over snel internet kan beschikken. Wij vinden dit een goede ontwikkeling.

Glasvezel buitenaf

BERKELLAND

Tops	To do
Onderwijs op peil	Proberen het voortgezet onderwijs en vakonderwijs zo dicht mogelijk in de buurt te hebben en te houden
Acquisitie nieuwe bedrijven	Veel energie steken om nieuwe bedrijven naar Berkelland te halen
Glasvezel	De aanleg is volop gaande, graag zo snel mogelijk aansluiten
N18	De aanleg is bijna klaar. We willen aandacht voor het onderliggende wegennet en de overlast die de aanleg met zich meebrengt. Wij zijn blij met de vergrote bereikbaarheid nu de weg er dan eindelijk is.

Telefonische bereikbaarheid

In Berkelland zijn nog witte vlekken met betrekking tot de mobiele bereikbaarheid. We waarderen het dat de gemeente actief providers benaderd om de dekking te verbeteren. Het zoeken naar locaties stuit ook vaak op NIMBY (niet in mijn achtertuin) -houdingen van individuen. We hopen dat er ondanks dat, toch een oplossing gevonden zal worden om de veiligheid in het buitengebied te vergoten.

6. Landbouw .

Het aantal dieren in Berkelland is de afgelopen 10 jaar toegenomen maar het aantal bedrijven sterk gedaald. De schaalvergroting zet door maar er zijn ook veel agrariërs gestopt. De trend is dat er een meer multifunctioneel gebied komt. Dit zorgt voor meer belangenconflicten. Ook staat de leefbaarheid onder druk. De gemeente is een verbindende partij maar de verhoudingen tussen overheid, burgers en bedrijven verandert. We willen de landbouw ruimte geven en tegelijk aandacht hebben voor duurzaamheid en leefbaarheid. We hopen dat Berkelland dit blijft faciliteren.

Tops	To do
Bestemmingsplan Buitengebied	Het is een knelpunt dat het plan zo lang op zich laat wachten. Er is nu geen duidelijkheid over mogelijkheden voor bedrijven en inwoners die iets willen. Graag zo snel mogelijk afronden.
Energie en duurzaamheid	De opwekking van energie en het verduurzamen van bedrijven ondersteunen wij, we zijn blij met het nieuwe RODE beleid.
Verticale landbouw	Misschien biedt dit kansen voor stoppende agrariërs met VABs, Het gaat om intensieve teelt van bv groente in vrijkomende schuren. Graag met de Wur en BV Berkeland een proefproject voor opzetten.
Nieuwe verdienmodellen	Tijdens de eerste Berkellanddag is hier aandacht aan geschonken. We blijven samen zoeken naar nieuwe verdienmodellen om zo het platteland economisch aantrekkelijk te houden.
Maatschappelijke ontwikkelingen 	De maatschappelijke discussie over veehouderij is ook in Berkelland gaande. Er leven veel vragen bij omwonenden van agrarische bedrijven mbt hun gezondheid en de mogelijke overlast. De dialoog aangaan zien wij als een vereiste. Wij zouden graag zien dat LTO en gemeente verantwoordelijkheid nemen hierin.
Preventief ondernemers project 	Door middel van een inventarisatie en keukentafelgesprekken onder al onze varkenshouders is in beeld gebracht wat de behoefte aan ondersteuning is . Een aantal ondernemers is ondersteund met een coachingstraject. Dit heeft veel opgeleverd voor desbetreffende bedrijven en ook voor de gemeente. Graag voor de melkveehouders ook een dergelijk project opzetten.
Technologische innovatie	De smart industry kan juist op het platteland de bedrijvigheid en de leefbaarheid vergroten. Verzoek aan de gemeente om mee te denken en te werken aan technologische/ innovatieve proefprojecten.

7. Wonen.

Over dit onderwerp is het meest gesproken tijdens de Taskforcevergaderingen. Het leeft erg en er is gezocht naar nieuwe en tijdelijke woonvormen die, rekening houdend met de demografische ontwikkelingen en het aantal woningen die nog mogen worden toegevoegd, toch een oplossing bieden. Dit bleek erg moeilijk te zijn. Vooral de pilot in Beltrum kon rekenen op steun en wij vinden het maken van woonprofielen en het matchen van vraag en aanbod een goed voorbeeld van doen waar behoefte aan is. De vraag om experimenteerruimte is groot en de bevolkingsdaling moet niet als probleem maar als kans worden gezien. Maar de maximale toe te voegen woningen drukken wel zwaar op de discussie. De uitdaging is om nieuwe oplossingen te vinden voor de problematiek in de toekomst; op dit moment is er nog geen daling van het aantal huishoudens, maar die gaat wel komen. Goed inspelen op de veranderende vraag naar woningen is een noodzaak. We zijn blij met de woonprogramma's die nu lopen in de kleine kernen, hierbij komt het buitengebied ook aan de orde. We vragen om het bouwen van woningen toe te staan als daar behoefte aan is.

Tops	To do
Pilot Beltrum	Beter matchen van vraag en aanbod, in de andere kernen ook uitrollen.
Tijdelijke woonunits voor jongeren, bv in een lege school	Geef jongeren op mbo ook de gelegenheid om op zichzelf te wonen, eventueel in combi met ouderenhuisvesting. Experimenten doen om van te leren.
Starterslening	Positief dat het voor jongeren beschikbaar is, ga door!
Stichting waardebehoud onroerend goed	Voorbeeld uit Groningen navolgen en met diverse partijen in het gebied hiervoor geld reserveren
Vastgoed in de etalage	Bekend maken van wat er leeg staat en waar oplossingen voor worden gezocht
Blijverslening	Leningen beschikbaar maken zodat levensloopbestendig verbouwd kan worden en kan worden geïnvesteerd in duurzame energie
Financieringsmogelijkheden bij dubbele bewoning	Vanuit de pilot Beltrum wordt hier een werkgroep voor opgezet, verzoek is om deze te ondersteunen.
Woonzorglocaties	Onderzoeken of het mogelijk is VAB's om te bouwen tot woon-zorglocaties in het buitengebied voor kleinschalige zorg
Woningwet aanpassen	Tijdelijke woningen, hiervoor is soms geen huur of zorgtoeslag mogelijk, dat moet aangepast worden
Mantelzorg, coöperatie-wonen, en inwoning	Graag duidelijkheid over de inwoondiscussie en mogelijkheden voor zorg en coöperaties.
Demografische kennis	Veel ontwikkelingen hangen samen met de krimp en demografie, gewenst is om inwoners meer inzicht hierin te geven.
Multipartijenoplossing	Gebiedsgericht benaderen, meerdere gronden en eigenaren betrekken, om samen een beter leefbaar gebied te maken.
Sloopfonds	Graag weer instellen zodat meer schuren met subsidie gesloopt kunnen worden.

8. Toerisme en recreatie

Onze gemeente is aantrekkelijk voor toeristen en zij verblijven hier graag vanwege het landschap. Zaak is om het landschap dan ook in stand te houden. De derde berkelLANDdag in nov 2017 ging over dit onderwerp . De gemeente zoekt naar mogelijkheden om mensen langer vast te houden en naar nieuwe marketinginstrumenten. Welke kansen zijn er voor bedrijfsontwikkeling en welke mogelijkheden bieden digitale veranderingen voor ondernemers in het buitengebied? De bewustwording moet worden vergroot van de mensen die wonen en werken in het buitengebied.

Tops	To do
Smart Industry	Benut de kansen voor de vrijetijdssector.
Gebiedsidentiteit	Bepaal de identiteit van een gebied en stem daar de marketing op af.
Berkeldalproces	Probeer de Berkel beleefbaarder te maken en zoek samenwerking met de agrariërs
Toerisme	Meer verbinding zoeken tussen afzonderlijke activiteiten.
Landschap	Behoud en versterk het landschap, bv door bloemenranden bij akkers en aanleg van houtwallen
Musea	Benut de komst van More door arrangementen te maken en verbinding met het dorp te leggen

9. Wat is er georganiseerd?

In totaal zijn er door de gemeente 3 BerkelLANDdagen georganiseerd met de volgende thema's: nieuwe verdienmodellen in de landbouw, zorg en toerisme en recreatie. Ze zijn goed bezocht en boden veel mogelijkheden voor kennisuitwisseling. Een deel van de Taskforce is ook mee geweest op excursie naar NoordGroningen. Daar zagen we wat bevolkingsdaling met gebieden kan doen en hoe gemeenten en woningcorporaties daar op inspelen. Ook is er een groendag /bewustwordingsdag Landschap georganiseerd waar mensen informatie kregen over allerlei organisaties en regelingen die er op dat vlak actief zijn.

We hebben van een afstand het Berkeldalproces gevolgd, waarbij van onderaf ideeën worden opgehaald om het gebied mooier en beter te maken. Tot slot zijn we op de hoogte gehouden van de uitvoeringsprogramma's die de gemeente heeft vastgesteld. Het gaat dan om het uitvoeringsprogramma Demografie en de Ontwikkelprogramma's voor de kernen en het buitengebied. We staan achter de inzet die de gemeente heeft op het vlak van behoud van ons mooie buitengebied.

10. Advies van de Taskforce.

Na alle gesprekken van de afgelopen tijd komen we tot de conclusie dat Berkelland al heel wat aandacht richt op het buitengebied. Wij zijn daar blij mee en vragen om op die ingeslagen weg door te gaan. Samen gaan we voor het behoud van een vitaal Buitengebied. We hebben geen panklare oplossingen gevonden voor alle problemen die er spelen. We willen wel de belangrijkste opgaven duiden.

Voor alle besproken onderwerpen hebben we in de tabellen aangegeven wat volgens ons nog te doen is in de toekomst. Wij zetten onze aanbevelingen en prioriteiten hieronder op een rij.

- **VAB.** Graag in 2018 inzichtelijk maken waar de VAB zich bevinden. Geef het sloopfonds een vervolg en blijf bijdragen aan een goede ruimtelijke kwaliteit door gesubsidieerde sloop mogelijk te blijven maken.
- **Asbest.** Graag zo snel mogelijk (in 2018) gemeentelijke asbestleningen aanbieden en laat de Asbesttrein verder rijden in de hele gemeente.
- **Werkgelegenheid.** Haal nieuwe bedrijven naar Berkelland en blijf providers benaderen om de witte vlekken op telecommunicatie gebied in te vullen.
- **Landbouw.** Kom zo snel mogelijk met een nieuw bestemmingsplan Buitengebied en ga verder met het mogelijk maken van duurzame energieopwekking.
- **Wonen.** Ga in 2018 aan de slag met het in beeld brengen van woonbehoeftes in het buitengebied. Beperkte toevoeging van woningen moet mogelijk zijn. Wij vinden dat woningsplitsing weer mogelijk moet zijn en vragen de gemeente om zo snel mogelijk te komen met een standpunt over inwoning. Dit in verband met mogelijke financieringsproblemen.
- **Recreatie.** Maak regelingen voor het behoud van landschap en verbind de toeristische trekkers met de kernen.

Wij vragen om een lijst met uitvoeringsstappen die Berkelland gaat nemen in het komende jaar. Samen gaan we voor het behoud van een vitaal buitengebied!

De leden van de Taskforce Buitengebied Berkelland.

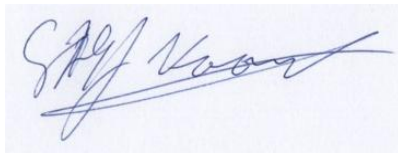
Patrick Bongaards (volgt)

Ronald Olthof

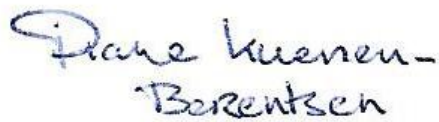
Wim Klein Willink

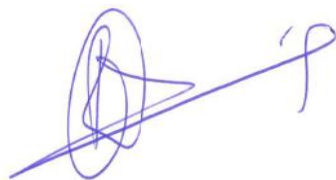
Henk Voortman

Harry Geverink

Diane Kuenen

Rene Klein Gunnewiek

Simon Christiaanse. Met uitzondering van het onderwerp sloopfonds (stemt hiermee niet in).